

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania "G." Spółki z o.o. w Ś.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanego M. P.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej "G." Spółki z o.o. w Ś. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 sierpnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2. zasądza od "G." Sp. z o.o. w Ś. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] – w sprawie z odwołania G. Spółki z o.o. w Ś. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C., przy udziale zainteresowanych: J. H., Z. K., D. K., G. K., M. P., oddalił apelację odwołującą się Spółki od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 6 marca 2014 r., sygn. akt X U [...], którym oddalono odwołania Spółki od decyzji organu rentowego z dnia 31 lipca 2013 r., nr [...]1, [...]2, [...]3, [...]4 i [...]5. Ostatnią ze

wskazanych decyzji nr [...]5 organ rentowy stwierdził, że M. P. jako zleceniobiorca płatnika składek „G.” Spółki z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach: od 2 listopada 2009 r. do 31 grudnia 2009 r., od 19 maja 2010 r. do 30 czerwca 2010 r., od 2 sierpnia 2010 r. do 31 sierpnia 2010 r., i od 1 października 2010 r. do 19 października 2010 r., ponieważ nie podlegał ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Organ rentowy ustalił także podstawę wymiaru poszczególnych składek, w tym za grudzień 2010 r. - również z uwzględnieniem kwoty przychodu z tytułu świadczenia sfinansowanego z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które zostało przyznane bez zastosowania kryterium socjalnego, a zatem w sposób niespełniający warunków określonych przepisem art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o ZFŚS.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego płatnik (Spółka) zaskarżył skargą kasacyjną w zakresie dotyczącym zainteresowanego M. P..

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oparto na przyczynach przyjęcia skargi określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Wskazano, że zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania wobec naruszenia przez Sąd przepisu art. 379 pkt 5 w związku z art. art. 328 § 2 i art. 391 k.p.c. Sąd sporządził uzasadnienie zaskarżonego wyroku z naruszeniem przepisu art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. wobec niewyjaśnienia, dlaczego odmówił zastosowania przepisów art. 65 § 2 i art. 353¹ k.c. W konsekwencji skarżący został pozbawiony możliwości obrony swych praw przez uniemożliwienie kontroli kasacyjnej zaskarżonego wyroku wobec braku w treści uzasadnienia motywów, jakimi kierował się Sąd odmawiając zastosowania wskazanych przepisów prawa do oceny charakteru prawnego spornych umów łączących strony.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z oczywistego naruszenia przez Sąd przepisów „art. art. 627, 628, 636, 637 i 638 w brzmieniu obowiązującym do dnia 25 grudnia 2014 roku oraz ogólnych, a to art. 56, 65 § 2, 353¹, 473”.

Sąd odmówił zastosowania przepisów art. 65 § 2 k.c. i art. 353¹ k.c. pomimo tego, że przepisy te zawierają dyrektywy służące ustaleniu treści oraz celu umowy. Wskazano, że „strony umowy o dzieło mogą modyfikować poszczególne postanowienia zawartej umowy w stosunku do regulacji kodeksowej, jako też nie

mają obowiązek zawierać w umowie postanowień w kwestiach uregulowanych przepisami KC o umowie o dzieło lub dotyczącymi zobowiązań w ogólności”.

Wskazano, że „skarga jest oczywiście uzasadniona również z powodu rażącego naruszenia przez Sąd przepisów postępowania, a to art. 328 § 2 w zw. z art. 391 KPC wobec braku wyjaśnienia przez Sąd odmowy zastosowania przepisów prawa materialnego tj. art. art. 65 § 2 i 353¹ KC”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania albo oddalenie skargi kasacyjnej w całości i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa radcowskiego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się Spółki nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że zachodzi nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan

„oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Twierdzenia o oczywistym naruszeniu wskazanych w uzasadnieniu wniosku przepisów prawa materialnego formułowane przez autorkę skargi w uzasadnieniu wniosku nie uwzględniają w swojej konstrukcji stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie oceny prawnej umów zawieranych przez zainteresowanego ze Spółką w objętych zaskarżoną decyzją organu rentowego okresach czasu. Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uznał, że Sąd Okręgowy dokonał bardzo szczegółowej analizy postanowień przedmiotowych umów oraz sposobu ich realizacji, prawidłowo przyjmując, że w istocie były to umowy o świadczenie usług, a nie umowy o dzieło. Realizacja umów Spółki z M. P. nie polegała na uzyskaniu jakiegokolwiek wymiernego rezultatu, a jedynie na starannym działaniu, które mogło, lecz nie musiało zostać zwieńczone rezultatem w postaci wskazania na hałdzie zasobów węgla. Zainteresowany otrzymywał wynagrodzenie nie za osiągnięty rezultat, ale za sam fakt wykonywania podjętych czynności. Nie ma też podstaw do przyjęcia, że na zainteresowanym spoczywał obowiązek naprawienia szkody z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania spornych umów. Okoliczność taka nie wynika w szczególności z zeznań żadnej ze stron umowy. W ocenie Sądu drugiej instancji zainteresowany M. P. świadczył na rzecz Spółki usługi, do których z mocy art. 750 k.c. stosuje się przepisy o umowach zlecenia, a w konsekwencji, że - nie posiadając innego tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym - podlegał im z tytułu umów zlecenia, na podstawie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wbrew temu, co twierdzi uzasadnienie wniosku, nie miała miejsca sytuacja, że Sąd bezpodstawnie odmówił zastosowania przepisów art. 65 § 2 k.c. i art. 353¹ k.c. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd drugiej instancji oceniając całokształt materiału dowodowego sprawy uznał, że okoliczność, że w przypadku wszystkich omawianych umów obie strony były zainteresowane nazwaniem łączących je umów umowami o dzieło, bowiem w przypadku Spółki łączyłoby się to z brakiem obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne za tak określonego kontrahenta, a w przypadku zainteresowanego - nie skutkowałoby obowiązkiem ujawnienia tak osiągniętego przychodu z uwagi na

obowiązek dokonania rozliczenia pobieranej emerytury, o którym mowa w art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może zostać utożsamiony ze zgodnym zamiarem stron i celem umowy w rozumieniu art. 65 § 2 k.c., ani też swobodą ułożenia stosunku prawnego według swego uznania (art. 353¹ k.c.).

Nie ma także oczywistego naruszenia przepisów art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że naruszenie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być zarzucane w skardze kasacyjnej tylko wyjątkowo, gdy wady uzasadnienia uniemożliwiają dokonanie kontroli kasacyjnej z uwagi na jego sporządzenie w sposób nie pozwalający na zorientowanie się w przyczynach natury faktycznej i prawnej, które legły u podstaw rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 272/00, niepubl.; z dnia 14 listopada 2000 r., V CKN 1211/00, niepubl.; z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00, niepubl.; z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, niepubl.; z dnia 18 lutego 2005 r., V CK 469/04, MoP 2009 nr 9, s. 501 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 293/12, OSNC 2012 nr 12, poz. 148). Zakres stosowania art. 328 § 2 k.p.c. przez odesłanie unormowane w art. 391 § 1 k.p.c. w postępowaniu przed sądem drugiej instancji jest uzależniony od treści wydanego orzeczenia, przebiegu postępowania apelacyjnego, a także od działań procesowych podjętych przez sąd odwoławczy dyktowanych rodzajem zarzutów apelacyjnych oraz limitowanych granicami wniosków apelacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999 nr 4, poz. 83). Wymaganiem elementarnym uzasadnienia jest wskazanie w oparciu, o jaką podstawę faktyczną sąd drugiej instancji wydał rozstrzygnięcie, (co może być ograniczone do aprobaty ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd pierwszej instancji), wskazanie podstawy prawnej orzeczenia oraz odniesienie się do zarzutów apelacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2016 r., I CSK 278/15, LEX nr 2021936. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy określone w art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem

przepisów prawa a ponadto zawiera odniesienie się do zarzutów apelacji odwołującej się Spółki.

Co do sugerowanej w skardze nieważności postępowania należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że powodujące nieważność postępowania pozbawienie strony możliwości obrony przysługujących jej praw, o którym mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. polega na całkowitym odjęciu stronie w postępowaniu sądowym, wbrew jej woli, możliwości podejmowania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo 1963 nr 1, s. 117 z glosą W. Siedleckiego i wyroki z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966 nr 10, poz. 172 oraz z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 318/98, niepublikowany). Dlatego nie można stwierdzić nieważności postępowania, gdy strona podjęła czynności w procesie, nawet doznając utrudnień w popieraniu dochodzonych roszczeń lub obronie przed żądaniami strony przeciwnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1968 r., I CR 432/67, OSNCP 1969 nr 7-8, poz. 137, z dnia 1 października 1998 r., I PKN 359/98, OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 681, z dnia 2 kwietnia 1998 r., I PKN 521/97, OSNAPiUS 1999 nr 6, poz. 203 i z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 524/97, Prokuratura i Prawo 1999 nr 5, s. 43). Wymieniona przyczyna nieważności postępowania jest sformułowana w sposób bardzo ogólny, przez co może obejmować różne stany faktyczne. Dlatego też należy oceniać jej ewentualne wystąpienie przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, bacząc, że w grę wchodzi jedynie takie przypadki, w których strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych podjęła jednak czynności w tym postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 593/07, LEX nr 494150). Do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw dochodzi wówczas, gdy z powodu naruszenia przez sąd określonych przepisów lub zasad procedury cywilnej strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub istotnej jego części i nie miała możliwości usunięcia skutków tych uchybień na następnych rozprawach poprzedzających wydanie wyroku w danej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03, LEX nr 151538). W tym kontekście w orzecznictwie

przyjmuje się, że o nieważności postępowania z omawianej przyczyny można mówić tylko w razie pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, a nie jej ewentualnego ograniczenia na etapie postępowania wcześniejszym niż etap bezpośrednio poprzedzający wydanie wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2005 r., III CK 271/04, LEX nr 175995). Inaczej rzecz ujmując, przy ocenie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia wspomnianych przeszkód strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, LEX nr 424315; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 58/14, LEX nr 1622316). W niniejszej sprawie skarżący nie powołał żadnej ze wskazanych wyżej okoliczności mających świadczyć o pozbawieniu jego - na skutek naruszenia przepisów proceduralnych przez Sąd lub przeciwnika procesowego - możliwości obrony swych praw w postępowaniu zakończonym wyrokiem objętym niniejszą skargą.

O pozbawieniu możliwości obrony praw strony procesu w żadnym razie nie świadczy przedstawione w uzasadnieniu wniosku twierdzenie skarżącej, która łączy sugerowaną nieważność postępowania z naruszeniem przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c. wobec niewyjaśnienia, dlaczego odmówił zastosowania przepisów art. 65 § 2 i art. 353¹ k.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.); rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. ma swoją podstawę w art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

l.n